

Z cyklu: „Powracamy po swoich”

Rój odnaleziony po 75 latach

Instytut Pamięci Narodowej w Warszawie ogłosił niezwykle ważną informację - na terenie kwatery „K” Cmentarza Wojskowego udało się zidentyfikować szczątki ppor. Mieczysława Dziemieszkiewicza "Roja", żołnierza Narodowych Sił Zbrojnych i Narodowego Zjednoczenia Wojskowego, działającego na północnym Mazowszu.

Szczątki Mieczysława Dziemieszkiewicza odkryto w 2017 r. Znajdowały się w samym środku kwatery „Łączka” i leżały obok Zygmunta Szendzielarza „Łupaszki”, zamordowanego w lutym 1951 roku. Problem stanowiła ich identyfikacja, podczas której istotną była analiza odnalezionych przy szkieletach fragmentów beretu i orzełka.

Jak informuje IPN, "przełom w prowadzonym przez Oddziałową Komisję Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w Warszawie śledztwie był możliwy dzięki wieloetapowym badaniom genetycznym przeprowadzonym przez biegłych z zakresu medycyny sądowej Pomorskiego Uniwersytetu Medycznego w Szczecinie”.

W maju 2026 r. prokurator Oddziałowej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w Warszawie z udziałem antropologa i genetyka z Pomorskiego Uniwersytetu Medycznego w Szczecinie, pobrał materiał ekshumacyjny od matki i siostry Mieczysława Dziemieszkiewicza, które spoczywają w jednym grobie na Cmentarzu Parafialnym w Makowie Mazowieckim.

Pobrany materiał okazał się decydującym dla uzyskania jednoznacznej identyfikacji Mieczysława Dziemieszkiewicza, co zostało udokumentowane opinią biegłych z zakresu genetyki sądowej Pomorskiego Uniwersytetu Medycznego w Szczecinie z dnia 6 lipca 2026 roku.

Młodość i początek walki

Mieczysław Dziemieszkiewicz urodził się 25 stycznia 1925 r. w Zagrobach w powiecie łomżyńskim. Był synem Adama i Stefanii z d. Świerczowskiej. Jego ojciec walczył przeciwko bolszewikom w 1920 roku. W 1939 r. tuż przed wybuchem wojny, 14-letni chłopiec ukończył szkołę powszechną, a potem w czasie okupacji pracował w niemieckim zakładzie przewozowym w Makowie Mazowieckim. Należał do konspiracji Narodowych Sił Zbrojnych (NSZ). Po "wyzwoleniu", na wiosnę 1945 r. Mieczysław został wcielony do 1 zapasowego pułku piechoty w Warszawie, ale uciekł z komunistycznego wojska i dołączył do pozostającego w konspiracji brata Romana.

Działalność partyzancka

Roman Dziemieszkiewicz ps. "Adam", "Pogoda" był wtedy komendantem powiatu NSZ Ciechanów i to on pomógł młodszemu bratu dołączyć do partyzantów. W oddziale Mariana Kraśniewskiego "Burzy" Mieczysław przyjął pseudonim "Rój" i został dowódcą drużyny. Jesienią 1945 r. zamordowany przez Sowietów zginął brat "Roja" - Roman, a trzeci z braci - Jerzy za działalność w NSZ został skazany na siedem lat więzienia. Te wydarzenia stały się bodźcem dla 20-letniego Mieczysława do trwania w konspiracji i kontynuowania walki z sowieckim i komunistycznym okupantem.

Konspiracja NSW-NZW

W 1946 r. "Rój" został mianowany dowódcą patrolu Pogotowia Akcji Specjalnej (PAS) NSZ na teren powiatu ciechanowskiego. Główne zadania PAS to likwidacja funkcjonariuszy UB i MO, członków PPR oraz czerwonych konfidentów. I takie zadania wykonywali żołnierze "Roja". W listopadzie, razem z innymi oddziałami NSZ, grupa "Roja" uwolniła z komunistycznego więzienia w Pułtusku 65 żołnierzy podziemia.

Dziemieszkiewicz ze swoją grupą nie ujawnił się w czasie amnestii roku 1947 i wszedł organizacyjnie w skład nowopowstałego XVI Okręgu Narodowego Zjednoczenia Wojskowego (NZW) o kryptonimie "Orzeł".

W strukturach tych "Rój" został komendantem powiatu "Ciężki" (pow. ciechanowski oraz częściowo mławski i płoński). W tym czasie jego oddział dzielił się na dwa niewielkie patrole, liczące w sumie około 20 żołnierzy. Na czele jednej takiej grupy stał Władysław Grudziński "Pilot", drugą przewodził Ildefons Żbikowski "Tygrys". Na uzbrojenie partyzantów "Roja" składały się najczęściej radzieckie zdobyczne pistolety maszynowe PPSz i PPS lub poniemieckie MP-40, czy też karabinki szturmowe StG44. Prawie każdy żołnierz miał również pistolet i granaty. Żołnierze "Roja" to było prawdziwe wojsko - mundury, rogatywki, a na nich orły z koroną, i naturalnie często ryngrafy z Matką Boską noszone na sercu.

Zdjęcie: IPN

Akcje zbrojne

Jedną z pierwszych akcji zreorganizowanego oddziału było wykonanie wyroku śmierci na sekretarzu gminnym PPR Władysławie Nasierowskim, w czerwcu 1947 r. Ten zatwardziały komunista chciał likwidować kościoły, unicestwić księży i "panów", a w swym zapamiętaniu strzelał nawet do figurki Matki Boskiej. Ostrzegano go wielokrotnie, bez skutku.

We wrześniu grupa "Roja" zarekwirowała z kasy pocztowej w Gołotczyźnie oraz ze spółdzielni w Pęczkach kilkaset tysięcy złotych. W październiku we wsi Ciemnowko zabito informatora UB, a we wsi Marusy ukarano karą chłosty nadgorliwego sołtysa. W listopadzie oddział Dziemieszkiewicza zajął urząd gminy w miejscowości

Pęczki, rozbroił posterunek MO w Barańcach oraz zlikwidował funkcjonariusza UB. W grudniu oddział NZW bił się z oddziałem KBW.

Od początku 1948 r. patrole "Roja" w dalszym ciągu likwidowały konfidentów bezpieki, członków PPR i funkcjonariuszy UB, rozbijały posterunki milicji i walczyły z komunistycznymi obławami. W szkole w Chodkowie zorganizowano zebranie, na którym "Rój" krytykował ustrój komunistyczny, we wsi Węgrzynowo na wiecu odśpiewano polski hymn i wnoszono okrzyki na cześć gen. Andersa.

W czerwcu 1948 r. rządowe oddziały zlokalizowały leśną bazę i w wyniku walki zlikwidowały cały sztab Okręgu NZW "Orzeł". Nowej komendzie o kryptonimie "Tęcza" przewodził Witold Borucki "Babinicz", ale "Rój" nie podporządkował się jej, tworząc zręby własnej komendy powiatowej "Wisła". Miał wówczas pod swoim dowództwem około 40 żołnierzy i został awansowany na stopień starszego sierżanta.

Szczytem możliwości oddziału "Roja" była planowana w 1950 r. akcja uprowadzenia gen. Piotra Jaroszewicza, który przebywał u rodziny w powiecie garwolińskim. Akcja spełzła na niczym, ponieważ komunistyczny generał wcześniej wrócił do Warszawy.

Przeciwdziałanie komunistów

Widząc co dzieje się w terenie, komuniści zintensyfikowali działanie. W pole wychodziły częstsze obławy, a we wsiach krecią robotę wykonywali coraz liczniejszej płatni donosiciele. Z byłych partyzantów NZW, którzy poszli na współpracę z reżimem, komuniści utworzyli grupę agentów o kryptonimie "V Kolumna". To oni skrytobójczo wykończyli "Babinicza" i weszli nawet w kontakt z "Rojem", ale nie udało im się rozbić oddziału Dziemieszkiewicza.

Żołnierze patrolu "Roja". Pierwszy od lewej Mieczysław Dziemieszkiewicz fot. IPN

St. sierż. Mieczysław Dziemieszkiewicz "Rój" (pierwszy z prawej) fot. IPN

W lutym 1950 r. grupa UB i KBW otoczyły i zlikwidowały patrol "Tygrysa" we wsi Osyski. Partyzanci uciekając z płonących zabudowań próbowali przebić się przez okrażenie, ale wszyscy zginęli. W czerwcu na patrol "Pilota" ruszyły aż dwa bataliony KBW z samochodami pancernymi i samolotem. We wsi Popowo Borowe rozgorzała bezpardonowa walka. Kiedy żołnierze polskiego podziemia przebili się przez pierwszy kordon okrażenia, pojawił się nad nimi samolot i przekazywał informację do KBW, że na dole, gdzie są "bandyci". Żołnierze "Pilota" zdołali jeszcze odeprzeć atak samochodu pancernego, ale nie mając już amunicji, nie mogli dalej walczyć. Otoczeni w szczerym polu, zdążyli spalić swe dokumenty, a ostatnie kule przeznaczyci dla siebie.

Pomimo sukcesów komunistycznych sił, Mieczysław Dziemieszkiewicz w dalszym ciągu pozostawał nieuchwytny. Ale macki bezpieki wolno, lecz skutecznie zbliżały się do "Roja" i jego najbliższych. Pod koniec 1950 r. UB zwerbowała byłego partyzanta od "Roja" nadając mu pseudonim "Zieliński" oraz narzeczoną tego żołnierza. Na początku 1951 r. bezpieka skaptowała także trzech agentów z terenu powiatu pułtuskiego, którzy zobowiązali się zabić "Roja" siekierami.

Źródło zdjęć: © IPN

Zdrada, ostatnia walka i śmierć

Wiosną 1951 r. Urząd Bezpieczeństwa skłonił do współpracy osobę bezpośrednio stykającą się z "Rojem" - agentkę "Magdę". Była nią narzeczoną Dziemieszkiewicza, Marta Burkacka, ze wsi Szyszki. "Rój" wielokrotnie

kwaterował u jej rodziców, darzył ją miłością i ufał bezgranicznie. Gdy resort aresztował rodziców Marty i skazał ich na więzienie, za cenę ich wolności rodziców, agentka "Magda" miała wydać swego narzeczonego.

W dniu 13 kwietnia, około godz. 22 licząca 300 ludzi grupa UB i KBW otoczyła dom Burkackich, w którym przebywali „Rój” oraz „Mazur”. Dowodzący komunistami kpt. Kiziński planował rano zdjąć żywych żołnierzy NZW, ale partyzanci przeczuwali podstęp i przed północą chcieli wydostać się z matni. Ostrzelani z bliskiej odległości, ustawili erkaem i próbowali odpowiadać ogniem.

Ostatnie chwile obławy przybliży raport funkcjonariuszy KBW:

„Drugi partyzant idący z tyłu zachwiał się i zaczął ciągnąć jedną nogę. Przewracał się, wstawał, próbował skakać na drugiej, zdrowej nodze. Dowłókł się do leżącego kolegi, chwycił jego pistolet i strzelił sobie w skroń. To był ostatni strzał w czasie obławy”.

Mieczysław Dziemieszkiewicz "Rój" miał w chwili śmierci 26 lat.

Pamięć o „Roju” i jego żołnierzach przetrwała przez okres PRL na terenach działalności jego oddziału. W 2007 r., za wybitne zasługi dla niepodległości Polski, został odznaczony pośmiertnie Krzyżem Komandorskim z Gwiazdą Orderu Odrodzenia Polski. Otrzymał również Krzyż Narodowego Czynu Zbrojnego. W 2018 r. został patronem 5. Mazowieckiej Brygady Obrony Terytorialnej.

Popiersie Mieczysława Dziemieszkiewicz ps. Rój” w Głogowie

Redakcja Przeglądu Polonijnego dziękuje IPN i zespołowi prowadzonemu przez prof. Krzysztofa Szwagrzyka za nieocenioną pracę i wysiłek włożony w pielęgnowanie pamięci o bohaterach podziemia antykomunistycznego.

Opracowała:

Danuta Piotrowska

Zdjęcia: IPN

Źródła:

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/245551,Odnalezlismy-Roja.html>

<https://ipn.gov.pl/pl/z-milosci-do-matki/165322,Stefania-Dziemieszkiewicz-18951975.html>

<https://www.rmfm24.pl/fakty/polska/news-szczatki-ppor-mieczyslawa-dziemieszkiewicza-odnalezione-ipn-,nIdn,1011303>

<https://podziemiezbroyne.ipn.gov.pl/zol/biogramy/87735,St-sierz-Mieczyslaw-Dziemieszkiewicz-Roj.html>

link do filmu:

<https://youtu.be/1ni9Xo0mLnM?si=C346dm2WKPEZ1OGu>